

ODLUKA I NALAZI

Datum usvajanja: 29. jun 2021. god.

Slučaj br. 2016-16

Dobrivoje Vukmirović

protiv

EULEX-a

Komisija za razmatranje ljudskih prava je na zasedanju 29. juna 2021. godine u sledećem sastavu:

Gđa Anna AUTIO, predsedavajući član
G. Petko PETKOV, član

Uz asistenciju:
G. Ronald Hooghiemstra, pravni službenik

Uzevši u razmatranje gore pomenutu žalbu, predstavljenu u skladu sa Zajedničkom Akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 04. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. god. o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i Pravilnika o radu Komisije prema poslednjim izmenama od 11. decembra 2019. godine

Nakon razmatranja elektronskim putem shodno pravila 13(3) Pravilnika o radu Komisije, odlučuje kao što sledi:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Žalba u ovom slučaju je registrovana 30. juna 2016. godine.
2. Dopisom 01. jula 2016. godine, Komisija je obavestila Misiju vladavine prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX Kosovo (čitaj: „Misija“ ili „EULEX“) da je ovaj slučaj registrovan.
3. Dana 28. juna 2017. godine, Komisija je zatražila od ovog i ostalih žalilaca da dostave naknadne informacije povodom njihovih žalbi. Žalilac je prvobitno odgovorio preko predstavnika srpskih porodica u Resursnom Centru za nestala lica (čitaj: RCNL), nevladine organizacije sa sedištem u Prištini, da on nema daljih informacija u vezi sa ovim slučajem.

4. Dana 20. septembra i 17. oktobra 2017. godine, Komisija je preko RCNL poslala još dva zahteva za dobijanje naknadnih informacija. Nisu primljene nikakve naknadne informacije.
5. Dana 08. decembra 2017. godine, Komisija je poslala Izjavu sa činjenicama i pitanjima Šefu Misije (ŠM), EULEX-a na Kosovu, pozivajući Misiju da pisanim putem podnese odgovore i zapažanja povodom žalbe najkasnije do 26. januara 2018. godine.
6. Pisanim putem 19. januara 2019. godine, od Misije je zatraženo da dostavi odgovore na pitanja najkasnije do 16. februara 2019. godine.
7. Pismom koje datira od 08. aprila 2019. godine, od Misije je još jednom zatraženo da što pre dostavi odgovore na pitanja.
8. Dana 25. jula 2019. godine, vršilac dužnosti ŠM dostavio je svoja zapažanja povodom slučaja.
9. Dana 30. jula 2019. godine, pismo v. d. ŠM informisanja radi poslato je žalioocu, kome je dat rok da do 02. septembra 2019. godine dostavi bilo koja naknadna zapažanja kao odgovor na to pismo.
10. Podnosilac žalbe nije iskoristio priliku za podnošenje dodatnih podnesaka.
11. Dana 12. februara 2020. godine, Komisija je ovaj slučaj proglasila prihvatljivim u pogledu navodnih kršenja članova 2., 3. i 13. Evropske Konvencije o ljudskim pravima. U toj Odluci, Komisija je zatražila od stranaka da daju odgovore na sledeća pitanja:

1. **Podnosilac žalbe:** Molimo vas da dostavite informacije koje se odnose na sledeće:

- i. Kakav ste kontakt imali sa misijom EULEX u periodu 2008-2016 u vezi sa ovim slučajem? Naročito, kakva je priroda i opseg vaših kontakata sa EULEX-ovim Institutom za sudsku medicinu?
- ii. Ukoliko niste kontaktirali gore spomenute organe povodom ovog slučaja tokom perioda 2008-2016, molimo vas opišite razlog(e) zašto to niste učinili.
- iii. Da li ste upoznati sa bilo kojim naporima od strane lokalnih vlasti da sprovedu istragu nad ovim slučajem?
- iv. Molimo opišite uticaj –finansijski, pravni, lični ili emotivni – koji je nestanak vašeg rođaka imao na vas.
- v. Molimo opišite i kako su se ovi uticaji razvili (ukoliko jesu) nakon otkrića i identifikacije tela vašeg brata 2004. godine.
- vi. Razmotrite potrebu da podnesete podneske u vezi sa članom 13 Konvencije ako na bilo koji materijalni način odstupaju od podnesaka koji se odnose na članove 2 i 3.

2. **Misija:** Molimo vas da dostavite informacije koje se odnose na sledeće:

- i. Koje korake, ako ih je i bilo, je Misija preduzela kako bi istražila ovaj slučaj?

- ii. Koji su to elementi koji su naveli Misiju na zaključak da „se čini da je predmetni spis predat EULEX-u kao „zaključeni predmet nestalog lica“?
 - iii. Da li su dokumenti koji pripadaju ovom slučaju u posedu Instituta za sudsku medicinu ikada podeljeni sa tužiocima iz EULEX-a? Ukoliko nisu, koji je razlog za to?
 - iv. Koje je korake (ako ih ima) preduzela Misija da bi obezbedila koordinaciju između različitih organa radi centralizacije i razmene informacija koje se tiču tekuće istrage teških krivičnih dela, uključujući slučajeve „prinudnih nestanaka“?
 - v. Da li je Misija nadležna da nadgleda ovaj slučaj, a da lokalne vlasti nisu pokrenule istragu o njemu? Ako nije, šta je Misija ovlašćena da uradi kada, prema njenom mišljenju, lokalne vlasti ne izvršavaju svoje - proceduralne - obaveze iz člana 2 ili 3 Konvencije?
 - vi. Koje kontakte, ukoliko ih je bilo, je Misija imala sa rodbinom nestale osobe, a konkretno sa podnosiocem žalbe?
 - vii. Koje informacije, ukoliko ih ima, povodom svojih istražnih napora, kada i na koji način je Misija pružila rodbini nestale osobe?
 - viii. Ukoliko Misija nije pružila nikakve informacije, zašto to nije učinila?
 - ix. Da li je predmetni spis koji se odnosi na ovaj slučaj prosleđen lokalnim vlastima? Ukoliko jeste, kada?
 - x. Ako je izostala istraga ovog slučaja od strane Misije, da li je Misija podnosiocu žalbe pružila bilo kakvu drugu vrstu pomoći ili pravnog leka?
 - xi. Razmotrite potrebu da podnesete podneske u vezi sa članom 13 Konvencije ako na bilo koji materijalni način odstupaju od podnesaka koji se odnose na članove 2 i 3.
12. Strane su zamoljene da svoje podneske dostave najkasnije do 15. aprila 2020. godine.
 13. Elektronskim putem 10. aprila 2020. godine, Misija je zatražila da joj se produži rok za jedan mesec kako bi podnela svoja zapažanja.
 14. Dana 14. aprila 2020. godine, Komisija je produžila rok do 15. maja 2020. godine.
 15. Dana 20. maja 2020. godine, Misija je dostavila svoje odgovore i zapažanja o osnovanosti žalbe.
 16. Dana 8. jula 2020. godine, komentari koje je Misija dostavila prosleđeni su podnosiocu žalbe informisanja radi.
 17. Usled pandemije Korona virusa i obustave rada poštanskih usluga na Kosovu, žalilac nije bio u mogućnosti da dostavi komentare unutar određenog roka.
 18. Dana 3. decembra 2020. godine, žalilac je još jednom pozvan da dostavi svoje komentare o osnovanosti svog slučaja do 18. decembra 2021. godine. Ovo pismo očigledno nije dostavljeno.

19. Dopisom od 10. februara 2021. godine, žalioocu je još jednom data nova prilika da dostavi komentare o osnovanosti svoje žalbe do 19. marta 2021. godine.
20. Podnosilac žalbe nije dostavio nikakva zapažanja ili odgovore na pitanja koja je Komisija postavila povodom osnovanosti slučaja.

II. SASTAV KOMISIJE

21. Nakon ostavke jednog od stalnih članova komisije i ostavke njenog člana koji je bio deo osoblja stuba za nadgledanje Misije, komisija će zasedati sa samo dva člana povodom ovog pitanja, shodno Pravila 11. i 14. Pravidnika o radu Komisije.

III. ČINJENICE

22. Činjenice koje su predstavljene u žalbi mogu se ukratko opisati kao što sledi.
23. Na dan ili oko 15. juna 1999. godine, brat podnosioca žalbe, Milivoje Vukmirović, poslednji put je viđen u ulici Kralja Petra, u južnom delu Mitrovice.
24. Dana 18. juna 1999. godine, žalilac je prijavio u Mitrovici u kancelariji odeljenja za bezbednost Ministarstva Unutrašnjih poslova Republike Srbije da je nestao njegov brat Milivoje Vukmirović.
25. Dana 17. januara 2000. godine, Međunarodni Komitet Crvenog Krsta (MKCK) otvorio je zahtev za traženje Milivoja Vukmirovića.
26. Dana 19. jula 2004. godine, telo Milivoja Vukmirovića je pronađeno i identifikovano od strane Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK).
27. Dana 21. oktobra 2004. godine, Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu iz UNMIK-a potvrdila je identifikaciju tela putem DNK analize.
28. Dana 21. oktobra 2004. godine, Kancelarija za sudsku medicinu, odeljenje pravosuđa UNMIK-a, izdala je potvrdu o smrti za Milivoja Vukmirovića. Uzrok smrti je potvrđen obdukcijom i zabeležen je kao „rana od vatrenog oružja u potiljku glave“.
29. Dana 23. novembra 2004. godine, posmrtni ostaci Milivoja Vukmirovića predati su žalioocu od strane Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu UNMIK-a.

IV. PODNESCI OD STRANE STRANAKA

Podnosilac žalbe

30. Žalilac tvrdi da je, tokom sprovođenja svog izvršnog mandata, EULEX na Kosovu trebalo da ispita nestanak njegovog brata ali to nisu učinili stoga su prekršili njegova osnovna prava.

Misija

31. Misija je svoje podneske o osnovanosti ovog slučaja dostavila 20. maja 2020. godine.

32. Kao odgovor na pitanje Komisije da li je i kakve korake Misija preduzela kako bi istražila ovaj slučaj, Misija je odgovorila da:

„EULEX Kosovo (u daljem tekstu: 'EULEX' ili 'Misija') nije istražio ovaj predmet i u potpunosti je svestan da je to užasno razočaravajuće i uznemirujuće za podnosioca žalbe i ostalu rodbinu Milivoja Vukmirovića. Nema sumnje da su nestanak i ubistvo Milivoja Vukmirovića bili gnusan zločin. Misija je želela da bude u mogućnosti da istraži sve zločine počinjene tokom, u kontekstu ili nakon sukoba na Kosovu. Međutim, kako njegovi resursi nisu bili neograničeni, EULEX je morao da određenim predmetima da prioritet nad drugima, te je dao prioritet spisima predmeta 'ratnih zločina' nasleđenim od UNMIK-a kao 'aktivnim' ili 'neaktivnim istragama', nad spisima predmeta 'nestalih lica'.“

33. Kao odgovor na pitanje Komisije koji su elementi Misiju doveli do zaključka da „je prema svemu sudeći spis predmeta predat EULEX-u kao “zatvoreni spis predmeta nestalog lica”, Misija je odgovorila da,

„U vreme UNMIK-a, predmeti 'nestalih lica' su, prema svemu sudeći, istraženi od strane UNMIK Policije samo u cilju utvrđivanja lokacije ili smrti onih koji su bili prijavljeni nestalim; spisi predmeta su prosleđeni odeljenju koje se bavilo krivičnim istragama, samo nakon što je nestalo lice locirano kao preminulo ili živo.“

Posmrtno ostatke Milivoja Vukmirovića identifikovala je Kancelarija UNMIK-a za nestala lica i sudsku medicinu – KNLMS 2004. godine. U potvrdi o smrti navedeno da je on pretrpeo nasilnu smrt. Međutim u *Izveštaju i pregledu analize predmeta* Odseka za ante mortem i ekshumacije UNMIK-ove Jedinice za ratne zločine završenom 15. jula 2008. godine, navodi se da nisu bile dostupne informacije o uzroku smrti. Takođe se navodi da je, nakon provere baze podataka, jedinica shvatila da su u međuvremenu pronađeni posmrtni ostaci Milivoja Vukmirovića, i da je predmet 'nestalog lica' mogao biti obeležen kao 'zatvoren' i predat odseku za istrage. Pošto u okviru prenosa sa UNMIK-a, EULEX-ova Jedinica za istragu ratnih zločina-JIRZ nije primila spis predmeta u vezi sa krivičnom istragom u ovom predmetu, Misija zaključuje da informacije o pronalaženju Milivoja Vukmirovića i uzroku njegove smrti nisu obrađene i prosleđene odseku za za krivične istrage. Stoga je u svojim prvim zapažanjima od meseca jula 2019. godine EULEX dao izjavu koja je citirana u gore navedenom pitanju Komisije.“

34. Što se tiče pitanja da li su spisi predmeta koji se odnose na ovaj slučaj u posedu Instituta za sudsku medicinu ikada podeljeni sa tužiocima EULEX-a, Misija je izjavila da,

„Prema saznanjima Misije, spisi predmeta koji se donose na ovaj slučaj u posedu Instituta za sudsku medicinu nisu podeljeni sa tužiocima EULEX-a.“

35. Kao odgovor na pitanje, 'Da li je i kakve korake Misija preduzela kako bi osigurala koordinaciju među svojim raznim organima i kako bi razmenila informacije koje se odnose na tekuće istrage teških krivičnih dela, uključujući predmete “prisilnih nestanaka”, Misija je odgovorila,

„Kao opšta praksa, kad god su JIRZ i EULEX-ovi tužioci u STRK-u istraživali konkretne slučajeve, oni su kontaktirali druge jedinice kako bi utvrdili da li su u njihovim kancelarijama postojale dodatne informacije ili dokumenti.“

36. Na pitanje da li je Misija nadležna da nadgleda ovaj predmet a da lokalni rgani nisu pokrenuli istragu u istom? Ukoliko nije, šta je Misija ovlašćena da uradi kada, po njenom

mišljenju, lokalni organi ne uspeju da ispune svoje - proceduralne - obaveze iz članova 2 i 3 Konvencije, Misija je odgovorila sledeće,

„Prema svom tekućem mandatu, EULEX nadgleda odabrane predmete i suđenja u kosovskim institucijama krivičnog i građanskog pravosuđa. Ovo obuhvata, ali se ne ograničava na predmete koji su predati nadležnim kosovskim institucijama. Odabrani predmeti se nadgledaju od istražne faze do izvršenja presude. Prilikom sprovođenja svog mandata za nadgledanje, EULEX u potpunosti poštuje načelo nezavisnosti sudstva. Stoga, Misija ne može da savetuje kosovske institucije o pojedinačnim predmetima, niti im može preporučiti da jednom predmetu daju prioritet nad drugima, ili da pokrenu istragu. Međutim, ona može da podrži nadležne organe pružajući im preporuke i pomoć u rešavanju sistemskih pitanja.“

37. Što se tiče pitanja da li je i kakve kontakte Misija imala sa rodbinom nestalog lica, i konkretno podnosiocem žalbe, Misija je ponovila da nije imala direktnih kontakata za žalioce ili drugim članovima porodice.
38. Što se tiče pitanja da li je Misija prekršila prava žalioce shodno članova 2, 3 i 13 Konvencije, Misija je dala sledeće komentare,

„Kao prvo, EULEX ne osporava da je imao mandat da istraži nestanak Milivoja Vukmirovića i zapravo nije osporio nadležnost *ratione materiae* Komisije za ovaj predmet u skladu sa članom 2 Konvencije. Pored toga, EULEX u potpunosti priznaje da podnosilac žalbe ima pravo na efikasnu istragu nestanka svog brata i izražava žaljenje što nije bio u mogućnosti da sprovede takvu istragu. Međutim, Misija ističe da, kako je priznato i u relevantnoj sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i prihvaćeno od strane Komisije za razmatranje ljudskih prava, proceduralna obaveza iz člana 2. Konvencije predstavlja jedno *'od sredstava'*, a ne *'rezultat'*. Presudno u proceni njegove primene jeste da su *'vlasti učinile sve što se od njih razumno moglo očekivati u okolnostima ovog predmeta.'* Dalje, *'priroda i stepen nadzora moraju se proceniti na osnovu svih relevantnih činjenica i u pogledu praktičnih stvarnosti istražnog rada'*.

Uzevši u obzir gore navedeno, EULEX smatra da KRLJP prilikom razmatranja ove žalbe (*'relevantnih činjenica'*) treba da posebno uzme u obzir dva specifična elementa: (a) opseg zločina počinjenih u kontekstu i nakon sukoba na Kosovu sa jedne strane, i (b) stanje dosijea nasleđenih od UNMIK-a, sa druge strane.

Što se tiče prve stvari, Misija podseća da je prema 'Kosovskoj knjizi sećanja' Fonda za humanitarno pravo Kosova, više od 13.000 pojedinaca, od kojih 10.000 civila, ubijeno ili nestalo u periodu 1998-2000. godine., većina kao rezultat gnusnih krivičnih dela. *Praktične realnosti istražnog rada* u kontekstu zločina velikog opsega u vezi sa situacijom sukoba sličnoj onoj na Kosovu u to vreme, prirodno nalažu da se oni ne mogu svi istražiti istovremeno od strane nadležnih organa. Stoga se standardi efikasne istrage utvrđeni od strane Evropskog suda za ljudska prava ne mogu primeniti na ovu vrstu predmeta, na isti način kao na predmete koji se nisu materijalizovali u kontekstu zločina velikog opsega koji su uključivali hiljade žrtava.

Što se tiče stanja spisa predmeta nasleđenih od UNMIK-a, kao što je već ilustrovano, EULEX se suočavao sa ogromnim izazovima od samog početka svog mandata. Misija je u periodu između 2008. i 2009. godine preuzela kontrolu nad velikim brojem policijskih dokumenata (oko 800.000 strana), rasutih po loše organizovanim dosijeima. Veliki broj tih dosijea sadržao je kopije umesto originalnih dokumenata (od kojih su mnoge bile jedva čitljive), nedostajala su im dokumenta, ili nisu sadržala ništa više od istih osnovnih informacija ponovljenih po ko zna koji put.

Prema EULEX-ovom shvatanju, na početku svog mandata, da bi izbegla totalni zastoj, Misija je smatrala da je najbolji način da se krene napred bio da se takozvanim spisima predmeta 'ratnih zločina' da prioritet na osnovu razmatranja da bi sveobuhvatna unakrsna provera svih spisa predmeta zahtevala da se barem delimično zaustavi rad na otvorenim istragama nasleđenim od UNMIK-a.

Kao što je priznato u konsolidovanoj sudskoj praksi Komisije, kao i u sudskoj praksi UNMIK-ove Savetodavne komisije za ljudska prava, očekivanja o sposobnostima jedne misije za vladavinu prava poput EULEX-a da istražuje i procesuiraju ove slučajeve, treba da budu 'realistična' i 'proporcionalna'. Ocena šta je „realistično“ i „proporcionalno“ u odnosu na pojedinačni slučaj mora uzeti u obzir „sve relevantne činjenice“ i *realnosti istražnog rada*, kao što je gore opisano. Nemogućnost da se istraži navodni prinudni nestanak ne može se smatrati kršenjem ljudskih prava, kada se takvo ne-sprovođenje istrage materijalizuje u kontekstu zločina velikih razmera, koji uključuje hiljade žrtava, pri čemu je jasno da se ni od jednog istražnog organa ne može očekivati da razreši sve predmete koji su pokrenuti pred njim. Ovo razmatranje se *a fortiori* odnosi na situaciju kada nadležni organ nije država, već međunarodna misija, koja ima ograničene resurse i vremenski ograničen mandat (od svog osnivanja 2008. godine, mandat EULEX-a produžavao se svake dve godine). Priroda ukupnih okolnosti u kojima je EULEX bio pozvan da sprovede svoj mandat zahtevala je da se neki slučajevi prioretizuju u odnosu na druge. Što se tiče krivičnih istraga, Misija je generalno kao prioritet odredila s jedne strane oko 1200 spisa predmeta, koje je UNMIK već bio označio kao "spise predmeta ratnih zločina" u odnosu na takozvane "spise predmeta nestalih osoba", a unutar prethodne kategorije, slučajeve koji su izgledali obećavajući u pogledu rezultata istrage.

Štaviše, Misija prima k znanju činjenicu da je, proglašavajući žalbu g. Vukmirovića prihvatljivom u odnosu na član 3 Konvencije, Komisija značajno odstupila od sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava i UNMIK-ove Savetodavne komisije za ljudska prava u sličnim slučajevima.

Što se tiče konkretno pitanja u vezi kršenja prava na pravni lek, EULEX podseća da u slučajevima kao što je ovaj, zahtevi koji se odnose na delotvorni pravni lek iz člana 13 Konvencije ne nadilaze one utvrđene proceduralnom obavezom iz člana 2. U stvari, Evropski sud za ljudska prava je izjavio da su zahtevi člana 13 širi od zahteva iz člana 2 za sprovođenje efikasne istrage, samo ako se nestanak dogodio 'u rukama vlasti', što očigledno ovde nije slučaj. Iz razloga navedenih u nastavku, Misija ne smatra da je prekršila prava podnosioca žalbe prema članovima 2 i 3 Konvencije, a samim tim ni na osnovu člana 13 iste Konvencije.“

V. RAZMATRANJA

Važnost zaštićenih prava i interesa

39. Kao preliminarno pitanje, Komisija želi da istakne činjenicu da su prava koja su u pitanju u slučajevima prinudnog nestanka među najvažnijim od svih osnovnih ljudskih prava. Konkretno, takvi slučajevi često uključuju pitanja koja se tiču prava na život, prava da ne budu predmet surovog i neljudskog postupanja, prava na istinu, prava na poštovanje porodičnog života i prava na pristup pravdi.
40. Priroda i opseg mera koje treba da usvoje od nadležnih organa radi garantovanja efikasne zaštite ovih prava moraju biti srazmerne i meriti ih prema važnosti koja se pridaje ovim pravima i osnovnim interesima koje žele da zaštite.

Sprovođenje realne procene delovanja Misije

41. Prava i interesi zaštićeni članovima 2. i 3. Konvencije moraju se osigurati i garantovati u svim slučajevima. Međutim, okolnosti u kojima se to treba uraditi mogu uticati na ono što se može učiniti u praksi i, samim tim, ono što se može razumno očekivati od vlasti. Kao rezultat, iako uloži teško mogu biti veći za žrtve, procena ponašanja vlasti kada žele da zaštite njihova prava mora da uzme u obzir relevantne okolnosti u kojima su se te vlasti tada našle. Međutim, teškoće povezane sa okolnostima koje su tada preovladale - na primer, konfliktna situacija ili post konfliktna situacija - moraju se jasno razlikovati od pitanja koja se odnose na raspoložive resurse. Iako vlasti nisu odgovorne za prve i moraju da rade najbolje što mogu u trenutnim okolnostima, druge ne pružaju validno opravdanje da se povuku iz obaveza u pogledu ljudskih prava. Umesto toga, odgovornost je da te vlasti obezbede da se resursi organizuju, distribuiraju i koriste na takav način da obezbede očuvanje njihovih obaveza u pogledu ljudskih prava i da relevantna prava ostanu na snazi.
42. Očekivanja koja se polažu u sposobnost EULEX-a da istraži i reši složena krivična pitanja treba da budu realna i da ne nametnu Misiji nesrazmeran teret koji njihov mandat i resursi nisu u mogućnosti da ispune. Vidi, uopšteno, U.F. protiv EULEX-a, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 60; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 43-45; *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012- 09 do 2012-12, 20. jun 2013. god., par. 50; *K do T protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. god., par. 53; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. god., par. 35-37; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. god., par. 72-74; vidi takođe Savetodavna Komisija za ljudska prava UNMIK-a (SKLJP) Odluka u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. god., par. 35 i par. 70-71.
43. Konkretno, Misija EULEX nije država i njena sposobnost da garantuje efikasnu zaštitu ljudskih prava ne može se uporediti u svim relevantnim pogledima od onoga što se može očekivati od jedne države (vidi, npr., Odluka Komisije u *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012-09 do 2012-12, 20. jun 2013. god., par. 50; *K do T protiv EULEX-a*, gore navedeno, par. 53; vidi takođe i SKLJP odluka u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. god., par. 35; *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 49).
44. S tim u vezi, Komisija primećuje da je zadatak koji je dat Misiji u mnogim aspektima zastrašujući. Broj slučajeva za koje se očekivalo da budu istraženi bio je izuzetno veliki i ti su slučajevi bili složeni. Resursi koji su im bili na raspolaganju bili su u mnogočemu nedovoljni i neadekvatni. Štaviše, spisi koje je UNMIK prebacio Misiji su u lošem stanju i zahtevali su od Misije da potroši značajnu količinu vremena i resursa samo pokušavajući da od njih napravi da imaju smisla.
45. Post-konfliktna situacija u kojoj se Misija našla i trebala da bude operativna dodatno je zakomplikovala njihov posao. Vidi npr. *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 44. i povezani dokumenti navedeni u istoj.
46. Komisija konstatuje da su članovi 2. i 3. Konvencije neodvojiva prava prema članu 15 (2) Konvencije. Međutim, kao što je gore napomenuto, ono što bi se moglo očekivati od vlasti da urade u datom slučaju da osiguraju ova prava delom će zavisiti od okolnosti koje su tada vladale. U ovom slučaju, Komisija posebno ima na umu činjenicu da su post konfliktna okolnosti imale praktične posledice po sposobnost Misije da sprovedi postupke u pogledu onih vezanih za njen izvršni mandat. Ovi elementi i razmišljanja su, stoga, uzeti

u obzir od strane Komisije kako bi utvrdili šta se, u tim okolnostima, od Misije može legitimno očekivati u odnosu na ovaj slučaj.

47. Ovde bi trebalo prvo rešiti nekoliko preliminarnih pitanja. U svom podnesku, Misija tačno napominje da je garancija sadržana u članu 2. Evropske konvencije jedno od sredstava, a ne rezultat. To je zaista tačno, jer država ili relevantni organi ne bi mogli biti krivi za to što nisu zaštitili prava pojedinca ako su učinili sve što je bilo u njihovoj moći i što je zakon nalagao kako bi se zaštitila ta prava. Međutim, kao obaveza sredstava, zakon očekuje da sredstva uložena u garantovanje efikasne zaštite osnovnih prava budu srazmerna važnosti dotičnog prava i težini potencijalnog kršenja koje vlasti žele da spreče i otklone. Konkretno, u slučaju *Mustafa Tunç i Fecire Tunç protiv Turske* (Žalba br. 24014/05, Presuda, 14. april 2015. god. (Veliko Veće), par. 172, koje je Komisija usvojila u slučaju 2016-12 (par. 63)), Evropski Sud za ljudska prava je rekao sledeće:

172. Da bi bila „efikasna“, jer ovaj izraz treba shvatiti u kontekstu člana 2. Konvencije, istraga mora pre svega biti adekvatna (vidi *Ramsahai i ostali protiv Holandije* [GC], br. 52391/99, § 324, ESLJP 2007-II). To znači, mora biti u stanju da dovede do utvrđivanja činjenica i, gde je to potrebno, identifikacije i kažnjavanja odgovornih.

173. Obaveza sprovođenja efikasne istrage obaveza je ne rezultata, već sredstava: vlasti moraju preduzeti razumne mere koje su im na raspolaganju da obezbede dokaze o spornom incidentu (vidi *Jaloud protiv Holandije* [GC], br. 47708/08, § 186, ESLJP 2014; i *Nachova i ostali protiv Bugarske* [GC], br. 43577/98 i 43579/98, § 160, ESLJP 2005-VII).

174. U svakom slučaju, vlasti moraju preduzeti sve razumne korake kako bi obezbedile dokaze o incidentu, uključujući, između ostalog, svedočenje očevidaca, forenzičke dokaze i, gde je to potrebno, obdukciju koja pruža potpun i tačan zapis o povredi i objektivnu analizu kliničkih nalaza, uključujući uzrok smrti. Svaki nedostatak u istrazi koji podriva njenu sposobnost da utvrdi uzrok smrti ili odgovorno lice predstavlja opasnost od neispunjenja ovog standarda (vidi *Giuliani i Gaggio protiv Italije* [GC], br. 23458/02, § 301, ESLJP 2011).

Komisija će uzeti u obzir ta razmatranja prilikom procene odgovora Misije u ovom slučaju.

48. Komisija će takođe razmotriti da li su postojale konkretne i stvarne prepreke koje bi mogle da potkopaju mogućnost da EULEX sprovede brzu i efikasnu istragu nad datim slučajem. Ovakva procena nema za cilj da opravda operativne nedostatke koji nisu vezani za konkretne i vidljive izazove, niti da utiče na standard koji bi Misija trebalo da održi u svetlu svojih obaveza u pogledu ljudskih prava. Vidi *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 44; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, 30. septembar 2015. god., par. 73-74; i *K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T (K do T) protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. god., par. 54; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, 19. oktobar 2016. god., par. 31; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., i I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, 19. oktobar 2016. god., par. 57.

Odsustvo istrage

49. U ovom slučaju nije bilo istrage od strane Misije, razgovora sa svedocima ili rođacima, zahteva za dokumentacijom, kontakata sa UNMIK-om, niti bilo kakvih očiglednih napora da se pribave dokumenti koje je UNMIK prikupio u vezi sa spomenutim. Kao što je navedeno u daljem tekstu, takođe nije bilo kontakta ni pokušaja kontakta sa rođacima nestalih.

50. Razlog koji je Misija navela za ovu situaciju je taj što je dala prednost slučajevima koji su od strane UNMIK-a klasifikovani kao 'ratni zločini' a ne 'slučajevi nestalih lica', i koji su „više obećavali u pogledu rezultata istrage“. Komisija smatra da je takav argument problematičan iz više razloga.
51. Prvo, pravo na istragu u slučajevima prisilnog nestanka nije neobavezno i nije kvalifikovano. Misija nije uspjela da objasni zašto bi podnosilac žalbe imao manje prava na istinu i pravdu nego bilo koja druga žrtva u istom položaju.
52. Drugo, praktična razmatranja (poput broja slučajeva i ograničenih resursa dotičnih vlasti) mogu značiti da bi neki nekim slučajevima bio dat prioritet u odnosu na druge. To, međutim, ni pod kojim uslovima ne narušava suštinu tog prava, tj. ne uklanja ili smanjuje obavezu sprovođenja efikasne istrage. Čak i tamo gde preovladaju teške okolnosti, vlast mora preduzeti sve razumne korake u datim okolnostima. Stoga, tamo gde istraga privremeno nije moguća, moraju se uspostaviti druga sredstva i mehanizmi koji će obezbediti da se dotična prava dovoljno očuvaju i da njihova suština bude garantovana. Posebno se moraju preduzeti koraci da se osigura da se mogućnost istrage, čak i ako je odložena, sačuva i ne izgubi zbog kašnjenja u njenom formalnom započinjanju.
53. U ovom slučaju, Komisija primećuje da se odsustvo istrage sastojalo od odsustva komunikacije sa rođacima nestalog. Štaviše, Misija nije preduzela korake da obezbedi alternativne pravne lekove kako bi ublažila efekat ovog odsustva istrage na prava dotičnih. Njihova navodna „prioritizacija“ je, prema tome, dovela do potpunog odsustva istrage, pravnog leka i istine što se tiče ovog slučaja. U ovom kontekstu, Komisija primećuje da post konfliktna situacija u kojoj je Misija morala da deluje nije ni na koji način sprečila Misiju da preduzme ove radnje. Nedostatak resursa takođe ne daje valjano objašnjenje za to što uopšte nije razmatrala ovaj slučaj.
54. U ovom pogledu, Komisija želi da doda sledeće. Prvo, odgovornost Misije bila je da se osigura da organizuje i distribuira svoje resurse na način koji je u skladu sa obavezama u pogledu ljudskih prava. Kao Misija „vladavine prava“, jasno je da bi odgovornosti koje imaju veze sa vladavinom prava trebali biti institucionalni i operativni prioriteti.
55. Drugo, tamo gde je bilo potrebno da se nekim aktivnostima da prioritet nad drugim, trebalo bi osigurati, u najmanju ruku, da (a) je jasna strategija i politika u tom smislu osmišljena i objavljena (i koja, prema saznanju komisije, nikada nije postojala) i (b) da određivanje prioriteta nije rezultiralo odustajanjem od obaveza prema ljudskim pravima, posebno u pogledu onih prava koja su apsolutnog karaktera.
56. S obzirom na to da je Misija zamenjivala lokalne vlasti u mnogim svojim izvršnim odgovornostima, ona je bila dužna da obezbedi to u potpunosti u skladu sa onim odgovornostima za ljudska prava koja su bila povezana sa tom ulogom. Nedostatak resursa ne opravdava to što nije uradila. Ako ništa drugo, ovo je trebalo od Misije da zatraži resurse koji su joj falili ili, ako je to odbijeno, da jasno i otvoreno objavi činjenicu da će se moći nositi samo sa uskim setom izvršnih odgovornosti. Ovo se izgleda nije desilo. Transparentnost zaista je važan element odgovornost, iako nije zamena za sprovođenje efikasne istrage ili ispunjavanje drugih obaveza u vezi sa ljudskim pravima, i žrtve kršenja ljudskih prava imale su pravo da znaju šta je Misija zaista mogla da uradi da ispravi kršenja njihovih prava. Iako puna izazova, situacija posle sukoba u kojoj je Misija morala da deluje ne pruža zadovoljavajuće objašnjenje za veliki neuspeh u bavljenju slučajevima ove vrste. Evropski sud za ljudska prava jasno je rekao - iako u odnosu na države - da se obaveze prema ljudskim pravima moraju ispunjavati i u kontekstu tekućeg oružanog sukoba, uključujući proceduralne zahteve iz člana 2. Konvencije da bi se sprovela efektivna istraga (vidi, npr., *Al-Skeini protiv Ujedinjenog*

Kraljevstva, Žalba br. 55721/07, Presuda, 7. jul 2011. god.; *Jaloud protiv Holandije*, Žalba br. 47708/08, Presuda, 20. novembar 2014. god.).

57. Na neuspeh Misije da se bavi predmetima kao što je ovaj možda je uticalo i njeno ograničenje resursa i izazovi postavljeni u situaciji nakon sukoba u kojoj je morala da radi. Ali, neuspeh u planiranju i razvoju detaljnih i transparentnih strategija za rešavanje ovih slučajeva je bar ako ne i značajniji u objašnjavanju činjenice da ovaj slučaj nije istražen i da nisu učinjeni napori da se dođe do žrtava.
58. Treće, iako bi prioritizacija predmeta mogla biti prihvatljiva kada su predmeti koji zahtevaju od vlasti da postupe preveliki za njihov kapacitet, odluka o određivanju prioriteta mora da ispunjava najmanje dva osnovna uslova. *Prvo*, ne bi trebalo da vrši diskriminaciju na osnovu nedopustivih razloga koji su zabranjeni zakonom o ljudskim pravima. Vidi uopšteno član 14. EKLJP; Član 2 i 7 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima; Član 4 (1) i 26 MPCPP; i člana 1 (3) Povelje UN-a. *Drugo*, kao što je jasno saopšteno od strane ESLJP-a (citirano gore u paragrafu 30), obaveza sprovođenja efikasne istrage zahteva od vlasti da preduzmu razumne mere koje su im na raspolaganju kako bi obezbedili dokaze u vezi sa incidentom koji je u pitanju (*Mustafa Tunç i Fecire Tunç protiv Turske*, Žalba br. 24014/05, Presuda, 14. april 2015. god. (Veliko Veće), par. 173-174). U ovom slučaju, Misija se nije uključila ni u jedan postupak prikupljanja dokaza. U stvari, nisu čak ni pitali UNMIK ili druge vlasti za neaktivne dosijee koji su ili su možda kod njih u posedu. To dovodi komisiju do četvrte zabrinutosti povezane sa tokom postupka koji je preduzela Misija.
59. Da bi objasnila svoj neuspeh u istrazi ovog slučaja, Misija sugeriše da je morala dati prioritet slučajevima koji su izgledali „obećavajući u pogledu ishoda istrage”. U odsustvu bilo kakve preliminarne istrage ovog slučaja, Komisija nije uverena da je takva procena mogla biti sprovedena pošteno, na informisan način i na način koji je garantovao delotvornu zaštitu prava dotičnih. Komisija nije uverena da je Misija mogla da bude u stanju da donese takvu procenu bez traženja dosijea od UNMIK-a i bez obavljanja bilo kakvih razgovora ili kontaktiranja bližnjih nestale osobe. Komisija, prema tome, nije zadovoljna time što se procena prioriteta Misije zasnivala na dovoljnoj i pouzdanoj osnovi da osigura i garantuje prava onih na koje se odnosi.
60. Štaviše, pre nego se pozove na gore spomenutu presudu koja bi imala tako značajne posledice na prava podnosioca žalbe, od Misije bi se s razlogom očekivalo da potraži pomoć i saradnju od drugih organa vlasti ukoliko bi i kada bi oni imali u svom posedu informacije i/ili resurse koji su od važnosti za napore prethodnika da sprovede efikasnu istragu. Vidi, uopšteno, *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 64, pozivajući se na: *Slučaj Güzelyurtlu i ostali protiv Kipra i Turske*, Žalba br. 36925/07, Presuda, 29. januar 2019. god., par. 229 i 232-233. Misija nije uspela da dođe do onih sa (potencijalnim) informacijama o ovom slučaju i nije pružila objašnjenje za taj neuspeh.
61. Imajući u vidu gore navedeno, čak i ako je Misija bila ovlašćena da dâ prednost određenim slučajevima takve prirode (barem privremeno), ona u ovom slučaju nije postupila na način koji bi bio kompatibilan sa efektivnim očuvanjem prava podnosioca žalbe. Potpuni neuspeh da sprovede istragu nad ovim slučajem i preduzimanje čak i najosnovnijih koraka da se dođe u posed svih raspoloživih informacija pre nego što se odluči da isti ne istraži predstavlja ozbiljnu povredu obaveza Misije u vezi sa ljudskim pravima iz člana 2 (proceduralni deo) i člana 3 Evropska konvencije o ljudskim pravima. To otkriva nedostatak posvećenosti i kvaliteta u sprovođenju ključnog elementa svog mandata.

Vezano za član 3. Konvencije

62. Međunarodni zakon o ljudskim pravima zahteva da u slučaju kao što je ovaj, rodbina nestale osobe treba da bude u značajnoj meri obavještena o toku istrage nad slučajem i toku postupka. Vidi, uopšteno, *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 97; *S.H. protiv EULEX-a*, odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 66; *Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a*, 2012-22, 11. novembar 2015. god., par. 66; *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 60-61, 72-73; KRLJP, Beleška o praksi rada o dužnosti da se istraže navodi o kršenju prava, pp 28-30; vidi takođe *Ahmet Özkan i ostali protiv Turske*, žalba br. 21689/93, ESLJP Presuda od 6. aprila 2004. god., par. 311-314, *Isayeva protiv Rusije*, Žalba br. 57950/00, ESLJP Presuda od 24. februara 2005. god., par. 211-214; *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, žalba br. 55721/07, ESLJP presuda od 7. jula 2011. god., par. 167.
63. Ovaj zahtev ima za cilj da obezbedi da rodbina može smisljeno da doprinese i učestvuje i nastoji da umanj napore i bol zbog neznanja šta se dogodilo sa njihovom voljenom osobom. Vidi takođe i *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 66; *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 96.
64. Komisija takođe podseća na praksu rada Evropskog suda za ljudska prava u pogledu okolnosti u kojima pravo na slobodu od nehumanog postupanja može biti povređeno u slučajevima prisilnog nestanka. U presudi u predmetu *Basayeva i drugi protiv Rusije* (br. 15441/05 i 20731/04, presuda od 28. maja 2009. godine, stav 159), Sud je primetio da,
- „pitanje da li je član porodice „nestale osobe“ žrtva postupanja suprotno članu 3. zavisice od postojanja posebnih faktora koji patnji podnosilaca žalbe daju dimenziju i karakter koji se razlikuju od emocionalne patnje koja može biti smatrana neizbežno prouzrokovanom rođacima žrtve ozbiljnog kršenja ljudskih prava. Relevantni elementi će obuhvatati blizinu porodične veze, posebne okolnosti veze, stepen do kojeg je član porodice bio svedok dotičnih događaja, umešanost člana porodice u pokušaje da dobije informacije o nestaloj osobi i način na koji su vlasti odgovarale na te upite. Sud bi dalje naglasio da suština takve povrede ne leži uglavnom u činjenici „nestanka“ člana porodice, već se tiče reakcija vlasti i stavova o situaciji kada im se na istu skrene pažnja. Naročito u pogledu ovog poslednjeg rođak može direktno tvrditi da je žrtva vladinog postupanja (vidi *Orhan protiv Turske*, br. 25656/94, st. 358, 18. juna 2002. god., i *Imakayeva protiv Rusije*, br. 7615/02, st. 164, 9. novembra 2006).“
65. Ova obaveza da se žrtve informišu o istražnim naporima posebno je važna u slučaju koji uključuje prisilni nestanak jer preživeli rođaci možda nemaju nikakav drugi izvor informacija o ovom pitanju i nastaviće živeti u nadi da će sudbina njihovog rođaka jednog dana biti rasvetljena. Kao rezultat toga, bliski rođaci nestalog emocionalno pate zbog nedostatka informacija u vezi sa sudbinom njihovog najdražeg. Vidi *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 98; *Zufe Miladinović protiv EULEX-a*, 2017-02, 19. jun 2019. godine, stav 87; *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, Predmet br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., stav 78. Takav zahtev je neophodan element zaštite prava žrtava u istrazi jednog takvog slučaja. Vidi, npr. *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 98; *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, Predmet br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., stav 77; *Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a*, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, stav 66, odnosi se na *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, stav 60-61, 72-74; *Zufe Miladinović protiv EULEX-a*, 2017-02, 19. jun 2019. god. stav 86; vidi takođe *Ahmet Özkan i ostali protiv Turske*, žalba br. 21689/93, presuda od 06. aprila 2004, godine, stav 311-314, *Isayeva protiv Rusije*, žalba br. 57950/00, presuda od 24. februara 2005. godine stav 211-214; *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, žalba br. 55721/07, 07. jul 2011. godine, stav 167.

66. Nadležnim vlastima neće lako biti dozvoljeno da zanemare ili ignorišu ovu obavezu. Vidi *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 67; *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 98.
67. Komisija takođe primećuje da pravo na istinu u vezi sa kršenjem ljudskih prava nije samo pojedinačno pravo. To je takođe kolektivno pravo, služi za očuvanje pamćenja na nivou društva i deluje kao zaštita od ponavljanja kršenja. Vidi *Opšti komentar o pravu na istinu u vezi sa prisilnim nestankom, Izveštaj Radne grupe o prisilnim ili nenamernim nestancima (2010)*, dokument A/HRC/16/48, preambula. U post konfliktnom kontekstu Kosova, istrage nasilnih nestanaka doprinele su - i nastavljaju da doprinose - promociji istine, kolektivnom pamćenju takvih kršenja ljudskih prava i uveravanju da se ona ne ponove. Ovo je ključno za žrtve, ali je takođe jednako važno i za društvo generalno.
68. Težini stvari dodaje činjenica da kršenje pomenutih prava traje već skoro dve decenije - od čega je polovina bila pod odgovornošću Misije. U tom smislu, podnosilac žalbe mogao bi da pretpostavi da su oni koji su odgovorni za istragu zakazali u ispunjavanju svojih odgovornosti i na taj način doprineli njegovoj patnji. (Vidi takođe, *Dragica Čerimi protiv EULEX-a*, 2016-20, Odluka o prihvatljivosti i nalazi, 26. marta 2021. god., stav 103; *Svetlana Đorđević protiv EULEX-a*, 2016-30, Odluka o prihvatljivosti i nalazi, 26. marta 2021. god., par.93.)
69. U ovom slučaju, brat podnosioca žalbe, Milivoje Vukmirović, nestao je na leto 1999. godine. U julu 2004. godine, pronađeno je njegovo telo a u oktobru 2004. godine je identifikovano. Obdukcijom je utvrđeno da je uzrok smrti bio „rana od vatrenog oružja u potiljku glave“. U novembru 2004. godine, telo Milivoja Vukmirovića je predato njegovoj porodici.
70. Na osnovu ovog redosleda događaja, bilo bi razumno da podnosilac žalbe pretpostavi da će istraga o nestanku i ubistvu njegovog brata biti u toku. Međutim, UNMIK očigledno nije preduzeo korake kako bi istražio slučaj njegovog brata. Kroz komunikaciju između Komisije i Šefa Misije, postalo jasno da u stvari nije bilo tekuće istrage o nestanku i ubistvu Milivoja Vukmirovića. Sa pravne tačke gledišta, otkrivanje njegovih posmrtnih ostataka nije okončalo obaveze Misije. Umesto toga, trebalo je da istraži stvar kako bi utvrdili okolnosti pod kojima je nestao i kako bi pokušali da identifikuju odgovorne za njegov nestanak kako bi ih izveli pred lice pravde.
71. Istraga se nije vodila još od 2008. godine, kada je Misija preuzela odgovornost za UNMIK-ove predmete u istrazi.
72. Iako je povratak tela njegovog brata 2004. godine mogao poslužiti da donekle ublaži patnju podnosioca žalbe, u nedostatku bilo kakvih informacija u vezi sa okolnostima otmice i smrti njegovog brata, ipak će ostati neizvesnost oko sudbine njegovog brata. To važi posebno u pogledu identifikovanog uzroka smrti, kao što je naznačeno tokom obdukcije, „rana od vatrenog oružja u potiljku glave“.
73. Zaključuje se da je ova neizvesnost utoliko potpunija, s obzirom na navodni potpuni izostanak upoznatosti Misije sa slučajem njegovog brata i celokupno odsustvo bilo kakvih istražnih koraka nakon uspostavljanja misije na Kosovu.
74. Na pitanje Komisije zašto Misija nije pokušala da stupi u kontakt sa rodbinom nestale osobe, Misija je odgovorila da nije razumno mogla da stupi u kontakt sa rodbinom u svih otprilike 5000 'slučajeva nestalih lica', te stoga nije pokušala da stupi u kontakt sa rodbinom u ovom slučaju. Komisija smatra da ovo objašnjenje nije zadovoljavajuće. Čak i ako je odluka Misije da ne sprovede istragu bila prihvatljiva, to nije kvalifikovalo ili

ograničilo njenu obavezu da rodbinu informiše o toku, jer one odražavaju dve odvojene obaveze koje proizilaze iz istog prava. Umesto toga, odsustvo informacija od Misije možda bi i dalje hranilo nadu porodice da će stvar na kraju biti izvedena pred sud, kao što su imali pravo da očekuju.

75. U ovim okolnostima, Komisija smatra da Misija u potpunosti zanemaruje svoju obavezu da vodi istragu o nestanku i smrti Milivoja Vukmirovića, njena ozbiljna i trajna priroda uprkos postojanju preliminarnih dokaza o zločinu kombinovana sa propustom Misije da stupi u komunikaciju sa rođacima nestalih, predstavlja upravo takve posebne faktore koji opravdavaju zaključak da odnos Misije prema podnosiocu žalbe predstavlja kršenje njegovog prava na slobodu od nehumanog postupanja, zagaranovanog članom 3 Konvencije.

Pravo na pravni lek

76. Ovaj slučaj odražava mnogo širu stvarnost i veći institucionalni problem, koji je Komisija uočila u ovom i drugim slučajevima koji su bili pre njega. Podatak o ovom postupku nagoveštava da je većina slučajeva prisilnog nestanka koji potiču iz sukoba na Kosovu i nakon toga ostavljena neistražena i nerešena. Oni su se prvo našli pod odgovornošću Ujedinjenih Nacija. Zatim EULEX-a na Kosovu. A sada lokalne, kosovske, vlasti. Uprkos uključenosti više organa vlasti tokom dve decenije, većina tih slučajeva je ostala neistražena ili u stanju zaborava. Kao rezultat toga, žrtve su imale malo pravde i istine, i malo uvida o to šta su radili oni koji su odgovorni da deluju kako bi zaštitili i garantovali njihova prava.
77. U svakoj fazi bi žrtve imale pravo da veruju, očekuju i da se nadaju da će nove vlasti raditi bolje od prethodne. Sigurno su bili veoma razočarani što se njihove nade nisu ostvarile. Većina slučajeva prisilnog nestanka ostaje, neverovatno i neoprostivo, neistražena. Bukvalno stotine njih prolazile su kroz ruke EULEX-a na Kosovu bez da su nad njima sproveli istrage.
78. Na pitanje kakvo je trenutno stanje nekih slučajeva - uključujući i ovaj - koji su proveli 10 godina pod odgovornošću EULEX-a, Misija sada upućuje na kosovske vlasti kao isključivo odgovorne za to. Misija je gotovo jednu celu deceniju imala odgovornost da istraži ove slučajeve - uključujući i ovaj - a to nije uradila. Sada mora da ispravi posledice svojih postupaka i odluka. Ne može svoje obaveze u vezi ljudskih prava da prebaci trećim stranama.
79. U tom svetlu, Komisija smatra da je Misija prekršila i trenutno krši još jedno pravo podnosioca žalbe, naime, njegovo pravo na efikasan lek zagaranovano, između ostalog, članom 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima, članom 8. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i članom 2. (3) Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima. Vidi takođe *Kudla protiv Poljske*, Žalba br. 30120/96, Presuda, 26. oktobar 2000. god., konkretno, par. 152.
80. Komisija poziva Šefa Misije da pažljivo razmotri posledice ovih nalaza i koje mere treba da se primene kako bi se obezbedio efikasan lek za kršenje prava podnosioca žalbe. Činjenica da se prava podnosioca žalbe krše već dve decenije, od kojih je jedna decenija bila pod odgovornosti Misije EULEX, trebalo bi da opravda tako da koraci koje preduzima treba da budu takvi da prikažu težinu i trajanje ovih povreda, kao i potrebu za efikasnošću u ispravljanju istih. Vidi, uopšteno, *Crkva Isusa Hrista Svetaca poslednjih dana protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 7552/09, Presuda, 4. mart 2014. god., konkretno, par. 41; *Husayn (Abu Zubaydah) protiv Poljske*, Žalba br. 7511/13, Presuda, 24. jul 2014. god., par. 540; *Kaya protiv Turske*, Žalba br. 158/1996/777/978, Presuda, 19. februar 1998.

god., par. 106; *Mahmut Kaya protiv Turske*, Žalba br. 22535/93, Presuda, 28. mart 2000. god., konkretno, par. 124.

Ostalo

81. U jednom trenutku u drugoj polovini 2018. godine, spis predmeta koji se odnosi na g. Milivoja Vukmirovića predat je nadležnim kosovskim institucijama. Misija napominje da zadržava izvršnu sposobnost da pruži podršku kosovskom Institutu za sudsku medicinu. Pored toga, Misija navodi da, iako ne može da savetuje kosovske institucije o pojedinačnim slučajevima, ipak može da daje preporuke koje se bave sistemskim pitanjima i pruža podršku vođenju krivičnih istraga, kao i pružanje odgovarajuće obuke kosovskoj policiji.
82. Nema naznaka da su lokalne vlasti pokrenule istragu u ovom slučaju.

IZ TIH RAZLOGA, KOMISIJA JEDNOGLASNO

NALAZI da je Misija prekršila osnovna prava podnosioca žalbe garantovana članom 2. (proceduralni deo), 3 i 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

DALJE NALAZI da su povrede prava ozbiljne i da i dalje traju te stoga pozivaju da se usvoje popravne mere srazmerne njima;

POZIVA ŠEFA MISIJE, konkretno, da razmisli o sledećem:

- i. Prizna kršenje prava podnosioca žalbe od strane Misije;
- ii. Dostaviti primerak ove odluke
 - a) Relevantnim organima unutar Misije,
 - b) Relevantnim političkim organima u Briselu koji se bave pitanjima vezanim za Kosovo, region Balkana, ljudskim pravima i vladavinom prava, i
 - c) Lokalnim organima vlasti nadležnim da ispituju ovaj slučaj;
- iii. Naloži da se ovaj slučaj prati od strane kompetentnih organa unutar Misije;
- iv. Raspitati se kod nadležnih lokalnih vlasti koji su koraci, ako postoje, preduzeti da se istraži ovaj slučaj i koji su budući koraci planirani, a ukoliko nisu preduzeti nikakvi koraci, zašto nisu?
- v. Stupiti u kontakt sa podnosiocem žalbe sa ciljem pronalaženja načina da se ispravi povreda njegovih prava.

KOMISIJA SA UVAŽAVANJEM TRAŽI OD MISIJE da izvesti o sprovođenju ovih preporuka i da odgovori na postavljena pitanja što je pre moguće, a najkasnije do 30. novembra 2021. godine.

U ime Komisije,

Anna Autio
Predsedavajući član

Petko PETKOV
Član